

Kleur geeft karakter



Kleur geeft karakter

Wat geeft een monumentaal gebouw zijn karakter? Natuurlijk is dat de vorm en het gebruikte materiaal, maar een monument ontleent zijn karakteristieke uitstraling ook aan de kleuren. Elk gebouw, oud of nieuw, heeft een rijke schakering aan kleuren. De (bakstenen) muren, de daken, de deuren en de raamkozijnen, het interieur - alle onderdelen hebben een door de architect weloverwogen kleur gekregen. Die kleuren hebben vaak een onderlinge relatie, om een bepaald effect te krijgen, of bijvoorbeeld samenhang te creëren met het groen van de voortuin of het rood van de stoeptegels. De kleuren weerspiegelen meestal een bepaalde periode en de toen heersende smaak; zij zijn een belangrijk onderdeel van de geschiedenis van het gebouw. Zij geven uw monument karakter.

Waarom kleurhistorisch onderzoek?

Naarmate een gebouw ouder wordt, veranderen binnen en buiten de oorspronkelijke kleuren. Ook kan het zijn dat de originele schoonheid van het ontwerp versluierd is geraakt door latere veranderingen. Bakstenen worden valer, verf op de kozijnen is in een andere kleur overgeschilderd, de voordeur is door een nieuwe bewoner hendaags opgepimpt.

Kleurhistorisch onderzoek kan de geschiedenis van een gebouw in al zijn kleuren tevoorschijn halen. Daarmee kunnen de verschillende bouwstijlen en de te onderscheiden periodes in de geschiedenis beter worden begrepen en kunt u als eigenaar zien hoe de historische ontwerpen waren bedoeld.

Wanneer kleurhistorisch onderzoek?

De vraag naar kleurhistorisch onderzoek kan ontstaan omdat u als eigenaar of gebruiker onderhoud wilt plegen; het monument is toe aan een schilderbeurt. In bepaalde gevallen kan ook de overheid een onderzoek laten verrichten.

Kleurhistorisch onderzoek is nodig als:

- U als eigenaar/gebruiker van een monument een andere kleurstelling wilt.
- U als eigenaar/gebruiker om een historische kleurstelling of kleurreconstructie vraagt.
- Verflagen technisch te slecht zijn en moeten worden verwijderd, in dat geval is het verplicht om de verflagen te documenteren.

Rapportage

De door het onderzoek teruggevonden kleuren worden u gepresenteerd in een rapport. Dit vormt de basis voor de keuze over de kleur in de toekomst. Gaat u voor een andere kleurkeuze, voor conserveren van wat er nu is, of herstellen in de oude stijl?

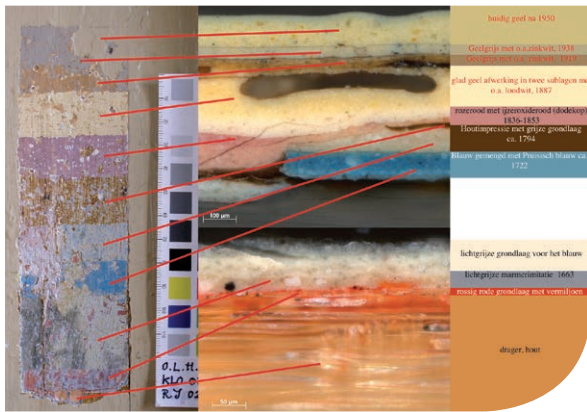
Het onderzoek kan bijvoorbeeld aangeven dat er zulke bijzondere afwerkingen aanwezig zijn, dat het herstel daarvan een optie is. Te denken valt aan het herstellen of vrijleggen van bijzondere hout-of marmerimitaties, speciale betonafwerkingen of pleisterwerk.

Waar moet u op letten?

Voor kleurhistorisch onderzoek is een uitvoeringsrichtlijn (URL 2004 Kleurhistorisch onderzoek) opgesteld. Verzoek uw kleuronderzoeker om het onderzoek uit te voeren volgens deze richtlijn. U weet dan zeker dat u naar alle belangrijke zaken gevraagd hebt. U vindt de uitvoeringsrichtlijn op www.stichtingERM.nl.



Voorbeeld van het resultaat van een verkennend kleuronderzoek. De gevel wordt opnieuw in de teruggevonden 'oude' kleurstelling geschilderd.



Binnen de stichting ERM werken overheden, opdrachtgevers en opdrachtnemers samen om de kwaliteit van het onderhouden en restaureren van monumenten op een breed gedragen kwaliteitsniveau te brengen en te houden. Daartoe stellen zij uitvoeringsrichtlijnen (URL) en beoordelingsrichtlijnen (BRL) op, tezamen erkenningsregelingen genoemd. Een URL bevat de afspraken die gemaakt zijn over het op juiste (technische) manier uitvoeren van onderhoud en restauratie. Een BRL bevat de afspraken over het aantoonbaar en het systematisch borgen van die kwaliteit. Een organisatie die aan zowel de uitvoeringsrichtlijn als de beoordelingsrichtlijn voldoet kan het ERM-certificaat Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg halen.

Restauratieladder

In deze richtlijnen speelt het Charter van Venetië een grote rol. Dit belangrijkste internationale verdrag van de erfgoedsector is in 1964 in Venetië tot stand gekomen. Het dient tot vandaag de dag als hét leidraad voor een ieder die werkt in de monumentenzorg.

De uitgangspunten voor restauratie in dit verdrag zijn vertaald in een 'Restauratieladder'. Die helpt de opdrachtgever bij het maken van restauratiekeuzes. De treden van de ladder geven een voorkeursvolgorde aan. Bij de eerste trede (1) gaat het om passief conserveren, gericht op reinigen en/of beschermende maatregelen van objecten en verflagen. De volgende trede (2) betreft actief conserveren door te repareren. Hierbij kan bijvoorbeeld een oude verflaag weer in het zicht worden gebracht. Echte vernieuwing is de daarop volgende trede (3a), waarbij het kan gaan om het laten maken van een exacte kopie na specialistisch kleuronderzoek. Trede 3b is die van een imitatie van de oude vorm, maar met moderne verfsystemen.

Tot slot

U, als eigenaar /gebruiker van een monument, kunt zelfstandig een kleuronderzoek laten doen. Maar u heeft in veel gevallen te maken met de gemeente, die immers een wettelijke taak heeft bij het wijzigen van de kleuren/ kleurstelling. Neem hierover dus contact op met uw gemeente, ook over de mogelijkheid die soms bestaat om subsidie aan te vragen voor een kleurhistorisch onderzoek.



Welk type kleurhistorisch onderzoek?

Kleurhistorisch onderzoek kan op verschillende manieren worden uitgevoerd:

	Waarvoor?	Welke technieken worden toegepast?	Wat is het resultaat?
Type 1. Kleurhistorische inventarisatie	<ul style="list-style-type: none"> - Is geschikt voor alle typen gebouwen, of onderdelen van een gebouw, maar ook voor een hele wijk of stedenbouwkundig ensemble 	<ul style="list-style-type: none"> - Sonderingen - Puncties - Stratigrafie 	<ul style="list-style-type: none"> - Globale indicatie van het aanwezige verflagenpakket ('quick scan') - Leidt tot Plan voor Onderzoek: dit geeft de potentie aan voor vervolgonderzoek (type 2 of 3)
Type 2. Kleurhistorische verkenning	<ul style="list-style-type: none"> - Is geschikt voor zowel een gebouw(deel) als een hele wijk 	Idem 1. Kleurhistorische inventarisatie en tevens: <ul style="list-style-type: none"> - Verfmonster - Stratigrafieschema 	<ul style="list-style-type: none"> - Degelijk onderzoek: betrouwbaar, maar nog niet volledig beeld van het historisch kleurgebruik
Type 3. Specialistisch kleuronderzoek	<ul style="list-style-type: none"> - Is geschikt voor bijzondere ruimten of bijzondere objecten. Wordt soms ook voor een volledig gebouw uitgevoerd 	Idem 2. Kleurhistorische verkenning en tevens: <ul style="list-style-type: none"> - Vrijlegvenster - Analyse pigment en bindmiddel 	<ul style="list-style-type: none"> - Degelijk uitgebreid onderzoek: een historische verantwoorde reconstructie op alle onderdelen/materialen - Voorstel voor restauratie van een bijzondere afwerking
Type 4. Integraal afwerkingsonderzoek	<ul style="list-style-type: none"> - Is geschikt voor bijzondere ruimten of objecten (heel soms een volledig gebouw) - Wordt uitgevoerd in samenhang met en afstemming op andere bijzondere elementen in de onderzochte ruimte of gebouw 	Idem 3. Specialistisch kleuronderzoek en tevens: <ul style="list-style-type: none"> - Conditieopname of schade-inventarisatie van aanwezige afwerkingen 	<ul style="list-style-type: none"> - Degelijk uitgebreid onderzoek: een historische verantwoorde reconstructie op alle onderdelen / materialen - Voorstel voor aanpak van de conservering of restauratie van de ruimte en de daarin aanwezige afwerkingen.